ISSN 2029–1701 (print)
ISSN 2335–2035 (online)

Mokslinių straipsnių rinkinys
VISUOMENĖS SAUGUMAS IR VIEŠOJI TVARKA
PUBLIC SECURITY AND PUBLIC ORDER
2013 (10) Scientific articles

VIEŠOJO INTERESO GYNIMAS PLANUOJANT TERITORIJAS: PERSPEKTYVINĖS TENDENCIJOS

Dainius Raižys*

Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo fakulteto Teisės katedra
Putvinskio g. 70, LT-44211 Kaunas, Lietuva
Telefonas (+370 37) 303673
Elektroninis paštas vsf.tk@mruni.eu

Anotacija. Straipsnyje analizuojamos teisinio reguliavimo, nustatančio viešojo intereso gynimą planuojant teritorijas, problemos. Identifikuojami subjektai, turintys teisę ginti viešąjį interesą planuojant teritorijas, apibrėžiamos tų subjektų kompetencijos ribos. Straipsnyje nemažai dėmesio skiriama suinteresuotos visuomenės teisių viešojo intereso gynimui nagrinėti. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo ir Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo jurisprudencijos analizės pagrindu yra vertinama, ar nacionalinėje teisėje įtvirtintas teisinis reguliavimas, suteikiantis teisę suinteresuotai visuomenei ginti viešąjį interesą, atitinka Orhuso konvencijoje suformuluotus tikslus.

Pagrindinės sąvokos: viešasis interesas, teritorijų planavimas, administracinis procesas.

ĮVADAS

Teritorijų planavimas yra sudėtingas, kompleksinis procesas, kurio metu turi būti suderinami skirtingi, kartais visai priešingi interesai. Viena vertus, tai asmenų, suinteresuotų teritorijos plėtra interesai, antra vertus, tai visuomenės poreikiai ir aplinkos apsauga. Todėl svarbu, jog teritorijos plėtra būtų darni ir racionali, sauganti vertingą kraštovaizdį, biologinę įvairovę, gamtos ir kultūros paveldo vertybes, užtikrinanti viešąjį interesą. Būtent šio intereso apsauga yra esminė darnaus teritorijų vystymo sąlyga.

Lietuvos Respublikos Seimas 2013 m. birželio 27 d. priėmė naują Teritorijų planavimo įstatymo redakciją, kuri įsigalios nuo 2014 m. sausio 1 d.[1]. Tą pačią dieną, įsigalios ir Teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros įstatymas[2], nustatantis teritorijų planavimo valstybinės priežiūros tvarką, priežiūrą atliekančias institucijas, jų kompetenciją, pareigas ir teises. Pažymėtina, kad šio įstatymo priėmimas yra reikšmingas pokytis teritorijų planavimo valstybinės priežiūros teisinio reguliavimo srityje, nes teritorijų planavimo valstybinė priežiūra reglamentuota įstatymu, o ne poįstatyminiu teisės aktu, kaip yra šiuo metu. Mūsų nuomone, tai turės teigiamą poveikį teritorijų planavimo teisėtumo kontrolei. Valstybinę teritorijų planavimo priežiūrą atliekančios institucijos įgys daugiau galių teritorijų

[1] Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo pakeitimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2013. Nr.76-3824.
[2] Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros įstatymas. *Valstybės žinios*. 2013. Nr. 76-3848.

planavimo procese panaikinti neteisėtus administracinius sprendimus, tuo preventyviai minimizuojant galimybę patvirtinti teisės aktų reikalavimams prieštaraujantį teritorijų planavimo dokumentą. Be to, teritorijų planavimo proceso dalyviams bus užtikrintos didesnės jų teisių bei teisėtų interesų apsaugos garantijos.

Viešojo intereso gynimo problemos, Lietuvos viešosios teisės mokslų srityje nėra plačiai nagrinėtos. Įvairius viešojo intereso sampratos administracinėje teisėje aspektus yra nagrinėjęs U.Trumpulis[3]. Viešojo intereso užtikrinimą sprendžiant ginčus aplinkosaugos srityje yra tyrinėjęs E.Monkevičius[4]. Viešojo intereso gynimą administraciniuose teismuose yra analizavę D.Raižys ir D.Urbonas[5]. Užsienio šalyse, tarkim Prancūzijos ir Japonijos teisės moksle viešasis interesas daugiausiai nagrinėjamas konstitucinės teisės kontekste (G.Merland[6], J.Massot[7], H.Yamamoto[8]).

Šios temos aktualumą suponuoja tai, kad, viešojo intereso gynimas teritorijų planavimo srityje Lietuvos teisės moksle nebuvo tyrinėtas. Be to, šis tyrimas yra nukreiptas į perspektyvą, nes bus analizuojami tik nuo 2014 m. sausio 1 d. įsigaliosiantys teisės aktai.

Šio **straipsnio tikslas** išanalizuoti, naująjį teritorijų planavimo ir teritorijų planavimo valstybinės priežiūros teisinį reguliavimą viešojo intereso gynimo aspektu ir įvertinti, ar naujasis teisinis reguliavimas suteikia pakankamai teisių subjektams, turintiems teisę ginti viešąjį interesą teritorijų planavimo srityje, užtikrinant veiksmingą šio intereso gynybą.

Tyrimo objektas – įstatymai, nuo 2014 m. sausio 1 d. reguliuosiantys teritorijų planavimą bei teritorijų planavimo valstybinę priežiūrą, Europos Sąjungos Teisingumo Teismo, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo jurisprudencija.

Atliekant tyrimą naudoti dokumentų analizės, sisteminės analizės, analitinis-kritinis, apibendrinimo metodai.

[3] Trumpulis, U. *Viešojo intereso kategorija administracinėje teisėje*: daktaro disertacija. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2011.
[4] Monkevičius, E. *Viešojo intereso gynimo problema aplinkosaugos ginčuose*// Socialinių mokslų studijos. 2009, Nr. 1(1), p. 37-50.
[5] Raižys, D., Urbonas, D. La défense de l'intérêt général au sein de la juridiction administrative lituanienne// Est Europa: Revue d'études politiques et constitutionnelles (faculté pluridisciplinaire de Bayonne, Université de Pau et des Pays de l'Adour, Centre de Recherche et de Documentation Européennes). Clermont-Ferrand: Diazo. №1 (2012), p. 143-167.
[6] Merland, G. *L'intérêt général dans la jurisprudence du Conseil constitutionnel*. Paris: L.G.D.J, 2004.
[7] Massot, J. *L'intérêt général en droit constitutionnel français*// L'intérêt General au Japon et en France. Paris: Dalloz, 2008, p. 157-168.
[8] Yamamoto, H. *L'intérêt général en droit constitutionnel japonais*// L'intérêt General au Japon et en France. Paris: Dalloz, 2008, p. 105-130.

ISSN 2029–1701 (print)
ISSN 2335–2035 (online)

Mokslinių straipsnių rinkinys
VISUOMENĖS SAUGUMAS IR VIEŠOJI TVARKA
PUBLIC SECURITY AND PUBLIC ORDER
2013 (10) Scientific articles

VIEŠOJO INTERESO RIBOS TERITORIJŲ PLANAVIME

Viešasis interesas tai socialinė vertybė, todėl visuomenėje vykstantys socialiniai pokyčiai neišvengiamai įtakoja ir viešojo intereso sampratos evoliuciją. Konstitucinis Teismas ne vienoje byloje yra pažymėjęs, kad viešasis interesas yra dinamiškas, kintantis[9], kad viešasis interesas yra labai įvairus, todėl iš esmės neįmanoma *a priori* pasakyti, kokiose gyvenimo srityse, dėl kurių gali kilti teisinių ginčų arba kuriose gali prireikti taikyti teisę, viešajam interesui gali atsirasti grėsmių arba gali prireikti viešąjį interesą užtikrinti įsikišant viešosios valdžios institucijoms ar pareigūnams[10]. Konstitucinio Teismo teigimu, įstatymų leidžiamajai valdžiai yra suteikta teisė nustatyti viešojo intereso ribas konkrečiuose santykiuose[11], taigi įstatymuose, nepažeidžiant Konstitucijos, gali būti nustatyta, kokiais atvejais ir kokia tvarka įgaliotos institucijos ar pareigūnai gali viešąjį interesą ginti teismine tvarka[12]. Teritorijų planavimo įstatyme[13] yra pabandyta apibrėžti viešąjį interesą.

Šio įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad visuomenės (viešąjį) interesą planuojant teritorijas sudaro: 1) visuomenės gyvenimo kokybė, pagrįsta objektyviais visuomenės poreikiais ir ištekliais, nuosavybės teisių apsaugos prioritetu, investicijų skatinimu, nustatyta teritorijų planavimo, želdynų normomis, visuomenės sveikatos saugos reglamentais, kitais teisės aktuose nustatytais reikalavimais; 2) kraštovaizdžio, gamtos ir nekilnojamojo kultūros paveldo, žemės ūkio naudmenų su derlinguoju dirvožemiu, miškų, žemės gelmių išteklių, kitų gamtos išteklių apsauga ir racionalus naudojimas, darnus kultūrinio kraštovaizdžio formavimas; 3) valstybės ir savivaldybių funkcijoms ar teritorijų funkcionavimui reikalinga socialinė ar inžinerinė infrastruktūra, šių teritorijų plėtojimas; 4) valstybei svarbūs projektai; 5) visuomenės informavimas ir jos dalyvavimas priimant sprendimus.

[9] Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. liepos 8 d. nutarimas. *Valstybės žinios*. 2005. Nr. 87-3274; Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. rugsėjo 21 d. nutarimas. *Valstybės žinios*. 2006. Nr. 102-3957.
[10] Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 15 d. nutarimas. *Valstybės žinios.* 2007. Nr. 54-2097.
[11] Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1997 m. gegužės 6 d. nutarimas. *Valstybės žinios*. 1997. Nr. 40-977.
[12] Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismas 2001 m. vasario 22 d. nutarimas. *Valstybės žinios*. 2001. Nr. 18-561.
[13] Tais atvejais, kai šiame straipsnyje bus nurodomos Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo pakeitimo 2013 m. birželio 27 d. įstatymu Nr. XII-407 patvirtintos naujos redakcijos Teritorijų planavimo įstatymo nuostatos, šis įstatymas bus vadinamas Teritorijų planavimo įstatymu.

Tačiau diskutuotina, ar toks teisinis reguliavimas yra racionalus, žinant, jog teisinė kategorija „viešasis interesas“ yra daugiareikšmė ir nuolat kintanti. Detaliai įstatyme nustačius viešojo intereso ribas, neaišku, ar tuo atveju, kai teritorijų planavime bus pažeisti teisiniai gėriai, reikšmingi visuomenei ar jos daliai, nenurodyti Teritorijų planavimo įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje, bus galimas viešojo intereso gynimas. Mūsų nuomone, tokiu atveju viešojo intereso gynimas yra galimas ir privalomas, nes minėtoje teisės normoje įtvirtintas viešąjį interesą sudarančių elementų sąrašas, atsižvelgiant į nurodytas oficialios konstitucinės doktrinos nuostatas, negali būti traktuojamas, kaip baigtinis.

Tai patvirtina ir Lietuvos vyriausiojo administracinio jurisprudencija, kurioje pažymima, kad byloje dėl viešojo intereso gynimo teismas kiekvieną kartą turi *ad hoc* nustatinėti viešojo intereso buvimo faktą, atsižvelgdamas į visas konkrečios bylos aplinkybes, joje nagrinėtinų klausimų pobūdį ir reikšmę[14].

Nežiūrint į tai, kad Teritorijų planavimo įstatyme įtvirtinta viešojo intereso sampratos koncepcija, tačiau viešojo intereso buvimo faktas *ad hoc* turi būti nustatinėjamas kiekvienoje administracinėje byloje, atsižvelgiant ne tik į šio įstatymo 8 straipsnio 1 dalies nuostatas, bet ir į teismų praktikoje nustatytus viešojo intereso sampratos kriterijus. Tam, kad praktikoje būtų išvengta pernelyg formalaus viešojo intereso sampratos traktavimo, manytume, kad Teritorijų planavimo įstatymo 8 straipsnio 1 dalį reikėtų papildyti dar vienu punktu, kuriame būtų nustatyta, jog visuomenės (viešąjį) interesą planuojant teritorijas sudaro ir kitos visuomenės vertybės.

Nepaisant paminėtų trūkumų, įstatymų leidėjo siekį apibrėžti viešojo intereso sampratą reikėtų vertinti pozityviai, nes toks teisinis reguliavimas suteikia galimybę, tiek subjektui, kuris kreipiasi į teismą, tiek teismui lengviau identifikuoti viešojo intereso pažeidimą planuojant teritorijas.

SUBJEKTAI, TURINTYS TEISĘ GINTI VIEŠĄJĮ INTERESĄ TERITORIJŲ PLANAVIME

Visuomenės (viešasis) interesas planuojant teritorijas įgyvendinamas per reglamentuotą viešą teritorijų planavimo procesą, privalomą visiems planavimo organizatoriams, teritorijų planavimo dokumentų sprendiniuose nustatant teritorijos naudojimo ir apsaugos priemones,

[14] Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2007 m. lapkričio 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A[17]-742/2007).

privalomas ar galimas veiklas ir jų ribojimus (Teritorijų planavimo įstatymo 8 straipsnio 2 dalis).

Viešąjį interesą teritorijų planavimo srityje turi teisę ginti: 1) teritorijų planavimo valstybinę priežiūrą atliekančios institucijos (Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos, Valstybinė miškų tarnyba, Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija prie Aplinkos ministerijos) (Teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros įstatymo 3 straipsnio 1 dalis, 22 straipsnio 1 dalies 6 punktas); 2) suinteresuota visuomenė (Teritorijų planavimo įstatymo 49 straipsnio 1 ir 5 dalys); 3) prokuroras (Prokuratūros įstatymo[15] 19 straipsnio 1 dalis).

Procesinė norma, suteikianti teisę įstatyme nurodytam subjektui ginti viešąjį interesą yra Administracinių bylų teisenos įstatymo[16] (toliau – ir ABTĮ) 56 straipsnio 1 dalis, numatanti, jog įstatymų nustatytais atvejais prokuroras, administravimo subjektai, valstybės institucijos, įstaigos, organizacijos, tarnybos ar fiziniai asmenys gali kreiptis į teismą su pareiškimu, kad būtų apgintas viešasis interesas arba apgintos valstybės, savivaldybės ir asmenų teisės bei įstatymų saugomi interesai.

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, aiškindamas ABTĮ 56 straipsnio 1 dalies nuostatas, yra pažymėjęs, jog teisę kreiptis į administracinį teismą dėl valstybės ar kitų viešųjų interesų gynimo, taip pat dėl kitų asmenų teisių gynimo įstatymų numatytais atvejais turi asmenys, turintys viešojo administravimo subjektui priskirtus įgaliojimus, įvairios valstybės institucijos, įstaigos, organizacijos, tarnybos ar atskiri tarnautojai. Kitaip tariant, atitinkamo subjekto, paduodančio skundą (prašymą) administraciniam teismui, veiklą ir jo įgaliojimus reglamentuojantys įstatymai turi suteikti jam teisę (priskirti kompetenciją) kreiptis su nurodyto pobūdžio skundu (prašymu) į administracinį teismą[17].

Taigi subjekto, turinčio teisę ginti viešąjį interesą įgalinimų ribos, priklauso nuo to, kaip specialiuose įstatymuose apibrėžta jo kompetencija šioje srityje. Todėl, siekiant įvertinti ar teisės aktai užtikrina efektyvų viešojo intereso gynimą planuojant teritorijas, būtina atskleisti kokia apimtimi subjektai, turintys teisę ginti viešąjį interesą, gali realizuoti savo įgalinimus.

[15] Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymas. *Valstybės žinios.* 1994. Nr.81-1514.
[16] Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas. *Valstybės žinios.* 1999. Nr.13-308.
[17] Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2011 m. rugpjūčio 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS^{492}-576/2011.

ISSN 2029–1701 (print)
ISSN 2335–2035 (online)

Mokslinių straipsnių rinkinys
VISUOMENĖS SAUGUMAS IR VIEŠOJI TVARKA
PUBLIC SECURITY AND PUBLIC ORDER
2013 (10) Scientific articles

VALSTYBINĖ TERITORIJŲ PLANAVIMO PRIEŽIŪRA VIEŠOJO INTERESO GYNIMO KONTEKSTE

Teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 6 punktas numato, kad, nustačius viešojo intereso pažeidimų, teritorijų planavimo valstybinės priežiūros institucijos turi teisę, kreiptis į teismą ar prokuratūrą dėl viešojo intereso gynimo.

Tačiau Teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 6 punkte numatyta teisė kreiptis į teismą ar prokurorą dėl viešojo intereso gynimo nėra vienintelė procesinė forma, kurios pagalba teritorijų planavimo valstybinės priežiūros institucijos, reikalaudamos panaikinti neteisėtą administracinį sprendimą, turi galimybę užtikrinti teritorijų planavimo proceso teisėtumą, o taip ir viešojo intereso apsaugą. Teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 4 punktas nustato, kad teritorijų planavimo valstybinės priežiūros institucijos turi teisę dėl neteisėtai priimtų su teritorijų planavimu susijusių administracinių sprendimų panaikinimo šiuos sprendimus priėmusiems subjektams teikti privalomuosius nurodymus; per nustatytą terminą neįvykdžius privalomojo nurodymo, per 2 mėnesius nuo privalomojo nurodymo įvykdymo termino pabaigos kreiptis į teismą dėl neteisėtai priimto administracinio sprendimo panaikinimo ar dėl įpareigojimo vykdyti privalomąjį nurodymą. Ši teisės norma taikytina tik dėl administracinių sprendimų, priimtų teritorijų planavimo procese iki teritorijų planavimo dokumento patvirtinimo, nes subjektas, priėmęs sprendimą dėl teritorijų planavimo dokumento patvirtinimo, neturi teisės jį panaikinti. Tokį sprendimą gali panaikinti tik teismas (Teritorijų planavimo įstatymo 49 straipsnio 2 dalis).

Pagal Teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 8 punktą šio įstatymo ir kitų teisės aktų nustatytais atvejais teritorijų planavimo valstybinės priežiūros institucijos turi teisę kreiptis į teismą dėl administracinio sprendimo panaikinimo. Detalesnės taisyklės, pagal kurias teritorijų planavimo valstybinės priežiūros institucijos gali inicijuoti neteisėto administracinio sprendimo panaikinimą, įtvirtintos Teritorijų planavimo įstatyme.

Teritorijų planavimo įstatymo 49 straipsnio 1 dalis numato, kad teritorijų planavimo proceso (iki teritorijų planavimo dokumento patvirtinimo) metu neteisėtai priimtus administracinius sprendimus suinteresuotų asmenų prašymu ar savo iniciatyva administracine tvarka panaikina šiuos sprendimus priėmę subjektai arba teismas. Kreiptis į sprendimus priėmusią instituciją ar teismą turi teisę asmenys, kurių teisės ir teisėti interesai yra pažeisti,

taip pat šių asmenų skundų ar pranešimų pagrindu arba savo iniciatyva - pagal kompetenciją teritorijų planavimo valstybinę priežiūrą atliekančios institucijos, kiti viešojo administravimo subjektai, suinteresuotos visuomenės atstovai, gindami visuomenės (viešąjį) interesą.

Tačiau Teritorijų planavimo įstatymo 49 straipsnio 1 dalies taikymas yra problemiškas. Neaišku, ar teritorijų planavimo valstybinę priežiūrą atliekančios institucijos prieš kreipiantis į teismą privalo duoti viešojo administravimo subjektui privalomą nurodymą dėl teisės normų pažeidimo pašalinimo ir tik po to, jeigu nurodymas neįvykdomas, kreiptis į teismą, kaip tai nustatyta Teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 4 punkte, ar gali dėl neteisėto administracinio sprendimo, priimto iki teritorijų planavimo dokumento patvirtinimo, iš karto kreiptis į teismą, nes Teritorijų planavimo įstatymo 49 straipsnio 1 dalyje reikalavimo teikti privalomą nurodymą nėra.

Tam, kad būtų pašalinta kolizija tarp Teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 4 punkto ir Teritorijų planavimo įstatymo 49 straipsnio 1 dalies nuostatų, manytume, jog Teritorijų planavimo įstatymo 49 straipsnio 1 dalyje po žodžių „pagal kompetenciją teritorijų planavimo valstybinę priežiūrą atliekančios institucijos“ reikėtų įrašyti žodžius „Teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 4 punkte nustatyta tvarka“.

Teritorijų planavimo įstatymo 49 straipsnio 3 dalis nustato, kad kreiptis į teismą panaikinti neteisėtai priimtą administracinį sprendimą dėl teritorijų planavimo dokumento patvirtinimo panaikinimo turi teisę teritorijų planavimo valstybinę priežiūrą atliekančios institucijos. Nors Teritorijų planavimo įstatymo 49 straipsnio 1 ir 3 dalyse įtvirtintų teisės normų dispozicijoje nėra nuostatų dėl viešojo intereso gynimo, tačiau, bet kuriuo atveju imantis įstatyme nustatytų priemonių dėl neteisėto administracinio sprendimo panaikinimo yra apginamas ir viešasis interesas.

Esant tokiam teisiniam reguliavimui, dirbtinai skirstyti teritorijų planavimo valstybės priežiūros institucijų reikalavimus dėl neteisėtų administracinių sprendimų panaikinimo į tuos, kuriais siekiama apginti viešąjį interesą ir į tuos, kuriais viešasis interesas yra neginamas, o tik siekiama panaikinti neteisėtą administracinį aktą, nėra nei teisinio, nei loginio pagrindo. Juk visiškai nesvarbi procesinė forma, pagal kurią yra apginamas viešasis interesas. Todėl Teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 6 punkte įtvirtinta teritorijų planavimo valstybinę priežiūrą atliekančių institucijų teisė ginti viešąjį interesą teismą iš esmės yra deklaratyvi, nes Teritorijų planavimo įstatymo

49 straipsnio 1 ir 3 dalys implikuoja ir viešojo intereso gynimą. Tai reiškia, jog teritorijų planavimo valstybinės priežiūros institucijų prašymų dėl neteisėtų administracinių sprendimų nagrinėjimui administraciniuose teismuose neturėtų būti taikomos procesinės normos, nustatančios bylų dėl viešojo intereso gynimo nagrinėjimo specifiką.

Tačiau, mūsų nuomone, tokia valstybinės teritorijų planavimo priežiūros institucijų reikalavimų panaikinti neteisėtus administracinius sprendimus pateikimo tvarka neturi jokios įtakos viešojo intereso apsaugai. Priešingai, nesiejant valstybinės teritorijų planavimo priežiūros institucijų teisės kreiptis į teismą dėl neteisėtų administracinių sprendimų panaikinimo su viešojo intereso gynimu, yra užtikrinama veiksmingesnė teritorijų planavimo proceso teisėtumo kontrolė, garantuojant ir viešojo intereso gynimą, nes minėtos institucijos turi platesnes galimybes teisme ginčyti neteisėtus administracinius aktus.

SUINTERESUOTOS VISUOMENĖS GALIMYBIŲ RIBOS VIEŠOJO INTERESO GYNIMO SRITYJE

Visuomeninio (viešojo) intereso užtikrinimui planuojant teritorijas yra svarbi aktyvi bei konstruktyvi suinteresuotos visuomenės veikla. Pagal Teritorijų planavimo įstatymo 2 straipsnio 20 dalį suinteresuota visuomene yra pripažįstama visuomenė, kurios teisėtiems interesams daro arba gali daryti poveikį rengiamo teritorijų planavimo dokumento sprendiniai ar kuri yra suinteresuota, kad šie sprendiniai būtų įgyvendinti. Pagal šią apibrėžtį asociacijos ir kiti viešieji juridiniai asmenys (išskyrus valstybės ar savivaldybės, jų institucijų įsteigtus juridinius asmenis), kurie įsteigti teisės aktų nustatyta tvarka ir skatina darnų teritorijų vystymą ir aplinkos apsaugą, visais atvejais laikomi suinteresuotais asmenimis.

Teritorijų planavimo įstatyme pateikta suinteresuotos visuomenės samprata iš esmės identiška Konvencijos dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais [18] (toliau – ir Orhuso konvencija), ratifikuotos 2001 m. liepos 10 d. įstatymu IX-449[19], 2 straipsnio 4 ir 5 dalyse įtvirtintam visuomenės ir suinteresuotos visuomenės apibrėžimui[20].

[18] Konvencija dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkos klausimais. *Valstybės žinios.* 2009. Nr. 8-273.
[19] Lietuvos Respublikos įstatymas dėl Konvencijos dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais ratifikavimo. *Valstybės žinios.* 2001. Nr. 73-2565.
[20] Pagal Orhuso konvencijos 2 straipsnio 4 dalį „Visuomenė“ - vienas arba daugiau fizinių ar juridinių asmenų ir pagal nacionalinius įstatymus ar praktiką jų asociacijos, organizacijos arba grupės. Pagal 2 straipsnio 5 dalį „Suinteresuotoji visuomenė“ - visuomenė, kuriai daro įtaką arba gali daryti įtaką aplinkos srityje priimami

Šiame straipsnyje plačiau nenagrinėsime suinteresuotos visuomenės sampratos, nes tai pakankamai sudėtinga tema, galinti būti atskiro tyrimo objektu, o tyrimo kryptį labiau koncentruosime į suinteresuotos visuomenės kompetencijos ginti viešąjį interesą ribų problematiką.

Suinteresuotos visuomenės teisę ginti viešąjį interesą teisme garantuoja ne tik Lietuvos Respublikos įstatymai, bet ir minėta Orhuso konvencija[21]. Todėl yra labai svarbu įvertinti, ar Orhuso konvencija, kiek tai susiję su suinteresuotos visuomenės teise kreiptis į teismą, gali būti tiesiogiai taikoma nacionalinėje teisės sistemoje. Tai svarbus klausimas, nes nacionalinės teisės kolizijos su ratifikuota tarptautine sutartimi atveju, pirmenybė teikiama pastarosios nuostatoms. Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje yra pažymėta, jog Konstitucijoje įtvirtintas principas, kad Lietuvos Respublika laikosi sava valia prisiimtų tarptautinių

sprendimai arba kuri yra suinteresuota sprendimų priėmimo aplinkos srityje procesu; pagal šią apibrėžtį nevyriausybinės organizacijos, skatinančios aplinkos apsaugą ir atitinkančios nacionalinės teisės reikalavimus, laikomos suinteresuotosiomis organizacijomis.

[21] Orhuso konvencijos 1 straipsnis skelbia, kad šios konvencijos tikslas užtikrinti teisę gauti informaciją, teisę visuomenei dalyvauti priimant sprendimus bei teisę kreiptis į teismus aplinkos klausimais, kad būtų apsaugota kiekvieno dabartinės ir būsimų kartų žmogaus teisė gyventi jo sveikatai ir gerovei palankioje aplinkoje. Šios konvencijos 9 straipsnio 1 dalis nustato, kad kiekviena Šalis, vadovaudamasi savo nacionalinės teisės aktais, užtikrina, kad kiekvienas asmuo turėtų teisę kreiptis dėl priimto sprendimo pakartotinio nagrinėjimo teisme arba kitoje įstatymų nustatyta tvarka įsteigtoje nepriklausomoje ir nešališkoje institucijoje, jei asmuo mano, kad jo prašymas suteikti informaciją pagal 4 straipsnį nebuvo nagrinėtas, buvo neteisėtai atmestas, į jį buvo iš dalies ar visiškai netinkamai atsakyta arba į prašymą nebuvo deramai atsižvelgta pagal nurodyto straipsnio nuostatas. Kai pagal Šalies normas nustatomas tokio sprendimo pakartotinis nagrinėjimas teisme, ji užtikrina, kad toks asmuo taip pat turėtų teisę pasinaudoti įstatymų nustatyta skubia, nemokama arba nebrangia procedūra, pagal kurią sprendimą iš naujo nagrinėja valstybės institucija arba peržiūri kita nepriklausoma ir nešališka ne teismo institucija. Galutiniai pagal šio straipsnio 1 dalį priimti sprendimai yra privalomi atitinkamą informaciją turinčiai valstybės institucijai. Priežastys nurodomos raštu, visų pirma tais atvejais, kai pagal šią straipsnio dalį prašymas suteikti informaciją atmetamas. Šio straipsnio 2 dalis numato, kad kiekviena Šalis vadovaudamasi savo nacionalinės teisės aktais užtikrina, kad suinteresuotosios visuomenės nariai, a) pakankamai suinteresuoti, arba kaip alternatyva, b) manantys, kad buvo pažeista kokia nors jų teisė, kai tai kaip būtiną sąlygą nustato Šalies administracinės procesinė teisės normos, turėtų teisę kreiptis dėl priimtų sprendimo pakartotinio nagrinėjimo teisme ir (arba) kitoje nepriklausomoje ir nešališkoje įstatymų nustatyta tvarka įsteigtoje institucijoje siekiant teisiniu ir procesiniu požiūriu užginčyti bet kokio sprendimo, veiksmo ar neveikimo teisėtumą vadovaujantis 6 straipsnio nuostatomis, ir, kai tai nustatyta nacionalinėje teisėje bei nepažeidžiant šio straipsnio 3 dalies, kitomis atitinkamomis šios Konvencijos nuostatomis. Pakankamas suinteresuotumas ir kokios nors teisės pažeidimas nustatomi remiantis nacionalinės teisės nuostatomis bei siekiant suteikti suinteresuotajai visuomenei plačias galimybes kreiptis į teismus pagal šią Konvenciją. Todėl laikoma, kad šio straipsnio a punktui taikyti pakanka bet kokios 2 straipsnio 5 dalyje keliamus reikalavimus atitinkančios nevyriausybinės organizacijos suinteresuotumo. Be to, laikoma, kad tokios organizacijos turi teises, kurios gali būti pažeistos, pagal b punkto nuostatas. Šios 2 dalies nuostatos nepanaikina galimybės taikyti išankstinės peržiūros administracinėje institucijoje procedūrą ir nedaro poveikio reikalavimui taikyti administracines peržiūros procedūras prieš pasinaudojant teisminėmis peržiūros procedūromis, kai toks reikalavimas nustatytas nacionalinėje teisėje. Orhuso konvencijos 9 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta, jog, be to, ir nepažeidžiant šio straipsnio 1 ir 2 dalyse minimų peržiūros procedūrų, kiekviena Šalis užtikrina, kad visuomenės nariai, atitinkantys nacionalinėje teisėje nustatytus kriterijus, jeigu tokie yra, galėtų pasinaudoti administracinėmis arba teisminėmis procedūromis privačių asmenų ir valstybės institucijų, pažeidžiančių su aplinka susijusias nacionalinės teisės nuostatas, veiksmams arba neveikimui užginčyti.

įsipareigojimų, gerbia visuotinai pripažintus tarptautinės teisės principus, suponuoja tai, kad tais atvejais, kai nacionaliniuose teisės aktuose (*inter alia* įstatymuose ar konstituciniuose įstatymuose) nustatomas toks teisinis reguliavimas, kuris konkuruoja su nustatytuoju tarptautinėje sutartyje, turi būti taikoma tarptautinė sutartis[22].

Atsižvelgiant į tai, jog suinteresuotos visuomenės teisę ginti teisme savo bei viešąjį interesą aplinkos apsaugos srityje, taip pat ir teritorijų planavime, užtikrina ne tik nacionalinė teisė, bet ir tarptautinė sutartis (Orhuso konvencija), todėl, nustatant suinteresuotos visuomenės teisės kreiptis į teismą turinį, būtina įvertinti, kokį poveikį nacionalinei teisei turi šios konvencijos nuostatos.

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas yra nurodęs, jog Orhuso konvencijos 9 straipsnio 3 dalis, nustatanti, kad „nepažeidžiant šio straipsnio 1 ir 2 dalyse minimų peržiūros procedūrų, kiekviena Šalis užtikrina, kad visuomenės nariai, atitinkantys nacionalinėje teisėje nustatytus kriterijus, jeigu tokie yra, galėtų pasinaudoti administracinėmis arba teisminėmis procedūromis privačių asmenų ir valstybės institucijų, pažeidžiančių su aplinka susijusias nacionalinės teisės nuostatas, veiksmams arba neveikimui užginčyti“, neturi tiesioginio poveikio. Ji pati savaime ir tiesiogiai nesuteikia asmenims teisės kreiptis į teismą.

Taigi teisę į teisminę gynybą klausimais, patenkančiais į Konvencijos 9 straipsnio 3 dalies veikimo sritį, pareiškėjas turi įgyvendinti pagal nacionalinės teisės normas. Tačiau aiškindamas šias normas teismas, be kita ko, turėtų atsižvelgti į minėtos Konvencijos normos paskirtį ir Konvencijos tikslus. Teismas šioje byloje taip pat pažymėjo, jog pirmiausia organizacijos narių teisės ir įstatymų saugomi interesai gali būti apginti per pareiškėjui suteikiamus įgalinimus ginti viešąjį interesą. Tokioje byloje, administracinių bylų teisenos, t. y. procesiniu požiūriu, organizacija veikia savo vardu (kaip pareiškėjas), bet iš esmės dėl kitų asmenų (tiek esančių, tiek nesančių organizacijos nariais), visuomenės (jos dalies) ar valstybės teisėms ir teisėtiems interesams galbūt padaryto pažeidimo, kurio pašalinimas yra viešojo intereso reikalas. Tačiau ABTĮ 5 straipsnio 3 dalies 3 punkte, taip pat 56 straipsnyje nurodyta, kad asmenų (šiuo atveju pareiškėjo) įgalinimai (teisė) ginti viešąjį interesą turi būti nustatyti įstatyme, todėl tuo atveju, jei tokia teisė įstatymu nesuteikta, asmuo neturi teisės

[22] Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 14 d. nutarimas. *Valstybės žinios*. 2006. Nr. 30-1050.

kreiptis į teismą dėl viešojo intereso gynimo, o teismas neturi pareigos nagrinėti tokio pareiškimo[23].

Analogiška pozicija dėl Orhuso konvencijos poveikio Europos Sąjungos teisei yra suformuluota ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudencijoje. Teismas 2011 m. kovo 8 d. sprendime byloje Nr. C-240/09 *Lesoochranárske zoskupenie VLK prieš Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky* yra pažymėjęs, kad Orhuso konvencijos 9 straipsnio 3 dalis Sąjungos teisėje neveikia tiesiogiai. Tačiau procedūros taisykles, susijusias su sąlygomis, kurios turi būti tenkinamos, kad būtų galima pateikti administracinį skundą arba pareikšti ieškinį, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi aiškinti kiek įmanoma atsižvelgdamas tiek į šios konvencijos 9 straipsnio 3 dalies tikslus, tiek į tikslą užtikrinti veiksmingą teisminę Sąjungos teise suteikiamų teisių gynybą, kad aplinkos apsaugos organizacija turėtų galimybę teisme ginčyti sprendimą, priimtą pasibaigus administracinei procedūrai, kuri gali būti nesuderinama su Sąjungos aplinkos teise. Nesant šią sritį reguliuojančių Sąjungos teisės normų, kiekviena valstybė narė savo nacionalinės teisės sistemoje turi nustatyti ieškinių, skirtų iš Sąjungos teisės kylančių asmenų teisių apsaugai užtikrinti, pareiškimo procesines taisykles, nes valstybės narės kiekvienu atveju privalo užtikrinti veiksmingą šių teisių gynybą[24].

Apibendrinant paminėtą teismų praktiką, galima teigti, kad įstatymų leidėjas turi diskreciją įtvirtinti suinteresuotos visuomenės teisės kreiptis į teismą apimtį bei šios teisės įgyvendinimo taisykles. Tačiau įstatymo leidėjas, nustatydamas taisykles, kuriomis vadovaudamasi suinteresuota visuomenė įgyvendina teisę kreiptis į teismą, privalo atsižvelgti, kad nacionalinis reguliavimas užtikrintų Orhuso konvencijos tikslų įgyvendinimą. Kadangi Teritorijų planavimo įstatyme yra įtvirtintos teisės normos, nustatančios suinteresuotos visuomenės kreipimosi į teismą tvarką, todėl, apibrėžiant suinteresuotos visuomenės teisės kreiptis į teismą ribas, prioritetas teiktinas nacionalinei teisei, o Orhuso konvencija pripažintina reikšmingu šaltiniu sistemiškai aiškinant nacionalinės teisės normas.

Suinteresuotos visuomenės teisė ginti viešąjį interesą teisme, kaip tam tikra teritorijų planavimo proceso teisėtumo kontrolės forma, gali būti realizuojama administracinį procesą reguliuojančių teisės normų nustatyta tvarka. Taigi suinteresuota visuomenė, besikreipianti į

[23] Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2010 m. gruodžio 9 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A^{556}-393/2010.
[24] http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62009CJ0240:LT:HTML. Prisijungta 2013 m. lapkričio 4 d.

teismą dėl viešojo intereso gynimo, visų pirma, privalo laikytis Administracinių bylų teisenos įstatyme nustatytos tvarkos.

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje yra pažymėta, jog viešasis interesas teisme gali būti ginamas tik esant dviem sąlygoms: viešieji interesai ginami tik įstatymų numatytiems subjektams kreipiantis į teismą ir tik įstatymų numatytais atvejais. Bylą nagrinėjantis teismas, spręsdamas dėl viešojo intereso pažeidimo, kiekvienu atveju patikrina, ar subjektas, kuris kreipiasi į teismą, turi įstatyme numatytus įgaliojimus ginti viešąjį interesą. Jei tokia teisė įstatymu nesuteikta, teismas negali konstatuoti į teismą besikreipusio asmens materialinio suinteresuotumo ir tenkinti jo reikalavimą apginti viešąjį interesą. Be minėtų dviejų sąlygų teismų praktikoje nurodoma ir prielaida kreiptis dėl viešojo intereso gynimo – tai viešojo intereso buvimas[25].

Suinteresuotos visuomenės įgalinimus dėl viešojo intereso gynimo teisme nustato Teritorijų planavimo įstatymo 49 straipsnio 1 dalis, kurioje įtvirtinta, kad dėl teritorijų planavimo proceso (iki teritorijų planavimo dokumento patvirtinimo) metu neteisėtai priimtų administracinių sprendimų kreiptis į sprendimus priėmusią instituciją ar teismą turi teisę suinteresuotos visuomenės atstovai, gindami visuomenės (viešąjį) interesą.

Tačiau suinteresuota visuomenė, gindama viešąjį interesą, neturi įgalinimų kreiptis į teismą dėl administracinio sprendimo, kuriuo yra patvirtintas teritorijų planavimo dokumentas, panaikinimo, nes Teritorijų planavimo įstatyme eksplicitiškai tokia teisė nėra įtvirtinta. Tokiais atvejais, kai suinteresuota visuomenė, turėdama įrodymų ar teisinį pagrindą manyti, kad, priimant administracinį sprendimą dėl teritorijų planavimo dokumento patvirtinimo, buvo pažeistas visuomenės (viešasis) interesas, turi teisę ginti visuomenės (viešąjį) interesą teritorijų planavime ir kreiptis į instituciją, ginančią visuomenės (viešąjį) interesą srityje, kurioje buvo padarytas visuomenės (viešojo) intereso pažeidimas, arba į prokurorą su prašymu, kad būtų ištirti galimi visuomenės (viešojo) intereso pažeidimų atvejai (Teritorijų planavimo įstatymo 49 straipsnio 5 dalis).

Mūsų manymu, toks suinteresuotos visuomenės teisės ginti viešąjį interesą teisme ribojimas yra pagrįstas. Iki teritorijų planavimo dokumento patvirtinimo suinteresuota visuomenė, gindama viešąjį interesą, turi teisę ginčyti bet kurį teritorijų planavimo proceso metu priimtą administracinį sprendimą. Tokia tvarka turėtų skatinti suinteresuotą visuomenę

[25] Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2009 m. vasario 12 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A^{822}-65/2009.

aktyviai dalyvauti teritorijų planavimo procese iki teritorijų planavimo dokumento patvirtinimo, reiškiant reikalavimus dėl viešojo intereso užtikrinimo, tuo eliminuojant galimybę patvirtinti viešąjį interesą pažeidžiantį teritorijų planavimo dokumentą.

Tačiau po teritorijų planavimo dokumento patvirtinimo turėtų būti užtikrinamas teisinių santykių stabilumas bei teisėtų lūkesčių principo įgyvendinimas. Šių teisinių gėrių apsauga, suponuoja būtinybę nustatyti tokį teisinio reguliavimo mechanizmą, kad galimybė ginčyti administracinį sprendimą, kuriuo patvirtintas teritorijų planavimo dokumentas, turėtų būti ypač atsakingai ir profesionaliai įvertinta kompetentingų valstybės institucijų.

PROKURORO VAIDMUO GINANT VIEŠĄJĮ INTERESĄ TERITORIJŲ PLANAVIME

Teritorijų planavimo įstatyme nėra nustatyta kokiais atvejais prokuroras įgyja teisę ginti viešąjį interesą. Tik minėtoje Teritorijų planavimo įstatymo 49 straipsnio 5 dalyje, numatyta, jog suinteresuota visuomenė turi teisę kreiptis į prokurorą su prašymu, kad būtų ištirti galimi visuomenės (viešojo) intereso pažeidimų atvejai. Taigi Teritorijų planavimo įstatymas iš esmės neįtakoja prokuroro teisės ginti viešąjį interesą teritorijų planavime, nes ši jo teisė yra įtvirtinta kituose teisės aktuose.

Konstitucijos[26] 118 straipsnio 2 dalis numato, kad prokuroras įstatymo nustatytais atvejais gina asmens, visuomenės ir valstybės teises bei teisėtus interesus. Prokuratūros įstatymo 19 straipsnio 1 dalis nustato, kad prokurorai gina viešąjį interesą, kai nustato teisės akto pažeidimą, kuriuo pažeidžiamos asmens, visuomenės, valstybės teisės ir teisėti interesai, ir toks pažeidimas laikytinas viešojo intereso pažeidimu, o valstybės ar savivaldybių institucijos, kurių veiklos srityse buvo padarytas teisės aktų pažeidimas, nesiėmė priemonių jam pašalinti, arba kai tokios kompetentingos institucijos nėra. Prokuroro teisė ginti viešąjį interesą yra įtvirtinta ir ABTĮ 56 straipsnyje.

Nors prokuroro teisė ginti viešąjį interesą nėra ribojama kokia nors viešojo administravimo sritimi, t.y. prokuroras gali ginti viešąjį interesą bet kurioje viešojo administravimo srityje, tačiau prokuroro kreipimasis į teismą turi būti susijęs su viešojo intereso gynimu. Vien tik duomenys apie neteisėto administracinio akto priėmimą nesuponuoja prokuroro teisės kreiptis į teismą dėl tokio akto panaikinimo, jeigu nėra viešojo intereso pažeidimo. Viešojo intereso teritorijų planavime pažeidimas visuomet yra susijęs su

[26] Lietuvos Respublikos Konstitucija. *Valstybės žinios.* 1992. Nr.33-1014.

materialiosios ar procesinės (procedūrinės) teisės normų pažeidimu. Tačiau administracinių teismų praktikoje laikomasi nuostatos, jog ne kiekvienas teisės aktų reikalavimų pažeidimas pažeidžia viešąjį interesą, o tik tas, kuris yra esminis ir kuriuo objektyviai pažeidžiamos visuomenės, jos atitinkamos dalies teisės bei teisėti interesai[27].

Nustačius, kad viešąjį interesą ginantis subjektas gina ne viešąjį interesą, turėtų būti laikoma, kad šis subjektas neturi teisės kreiptis į teismą. Nes subjektų prašymai dėl intereso, nelaikytino viešuoju, gynybos, nenagrinėtini teismų administracinio proceso tvarka[28]. Aplinkybė, ar interesas, kurį viešąjį interesą ginantis subjektas siekia apginti, iš tiesų pripažintinas viešuoju, yra procesinio pobūdžio[29].

Taigi nustačius, kad prokuroras kreipėsi į teismą su pašymu apginti interesą, kuris negali būti pripažintas viešuoju interesu, teismas turėtų tokį prašymą atsisakyti priimti, kaip nenagrinėtiną teismų administracinio proceso tvarka (ABTĮ 37 straipsnio 2 dalies 1 punktas).

Be to, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas yra pažymėjęs, kad, sprendžiant klausimą, ar prokuroras turi reikalavimo teisę teismine tvarka ginti viešąjį interesą, būtina įvertinti Prokuratūros įstatymo 19 straipsnio 1 dalyje įtvirtintų prielaidų buvimą. Visų pirma, turi būti įvertinta, ar prokuroro teisme ginamas interesas gali būti pripažintas viešuoju interesu, t.y. ar nustatytas materialiosios ar proceso teisės pažeidimas yra tokio pobūdžio, jog tuo pačiu pažeidžia ir viešąjį interesą. Antra, turi būti nustatyta, kad valstybės ar savivaldybių institucijos, kurių veiklos srityje yra padarytas teisės aktų pažeidimas, nesiėmė priemonių viešajam interesui apginti, arba įstatymai, reglamentuojantys tam tikrą viešojo administravimo sritį, nenumato kompetentingos institucijos, turinčios įgalinimus ginti viešąjį interesą[30].

Taigi teritorijų planavime prokuroras, gindamas viešąjį interesą, gali kreiptis į teismą tik dėl tokio neteisėto viešojo administravimo subjekto priimto administracinio sprendimo, kuris pažeidžia Teritorijų planavimo įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje apibūdintą viešąjį interesą. Be

[27] Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2009 m. gruodžio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A[146]-1292/2009; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2010 m. kovo 29 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A[662]-639/2010.

[28] ABTĮ 37 straipsnio 2 dalies 1 punktas nustato, kad Administracinio teismo pirmininkas ar teisėjas (teismas) motyvuota nutartimi atsisako priimti skundą (prašymą), jeigu skundas (prašymas) nenagrinėtinas teismų administracinio proceso tvarka. Šio įstatymo 101 straipsnio 1 punkte numatyta, kad teismas nutraukia bylą, jeigu byla nepriskirtina administracinių teismų kompetencijai, išskyrus atvejus, kai byla teisminga bendrosios kompetencijos teismui.

[29] Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2008 m. liepos 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A[146]-335/2008.

[30] Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2013 m. spalio 21 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A[442] 1721/2013.

to, nustačius viešojo intereso pažeidimą teritorijų planavime, prokuroras teisę jį ginti teisme įgyja tik tuomet, jeigu valstybinę teritorijų priežiūrą atliekančios institucijos, nesiima priemonių viešojo intereso pažeidimui pašalinti.

IŠVADOS

Naujasis teritorijų planavimo ir teritorijų planavimo valstybinės priežiūros teisinis reguliavimas iš esmės užtikrina veiksmingą viešojo intereso gynimą teritorijų planavime. Suinteresuotos visuomenės teisių ginti teisme viešąjį interesą teritorijų planavimo srityje apribojimas yra kompensuojamas suteikiant daugiau teisių teritorijų planavimo valstybinę priežiūrą atliekančioms institucijoms. Tai, kad Teritorijų planavimo įstatyme nėra specialių teisės normų, susijusių su prokuroro teise ginti viešąjį interesą planuojant teritorijas, jo teisių neriboja, nes kiti teisės aktai suteikia prokurorui pakankamai galimybių viešojo intereso gynimui. Tačiau siekiant, jog teritorijų planavimo teisinis reguliavimas būtų aiškus, jame nebūtų prieštaravimų, reikalingi tam tikri Teritorijų planavimo įstatymo pakeitimai.

Teritorijų planavimo įstatymo 8 straipsnio 1 dalį reikėtų papildyti dar vienu punktu, kuriame būtų nustatyta, jog visuomenės (viešąjį) interesą planuojant teritorijas sudaro ir kitos visuomenės vertybės. Teritorijų planavimo įstatymo 49 straipsnio 1 dalyje po žodžių „pagal kompetenciją teritorijų planavimo valstybinę priežiūrą atliekančios institucijos“ įrašyti žodžius „Teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 4 punkte nustatyta tvarka“.

LITERATŪRA

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija. *Valstybės žinios.* 1992. Nr.33-1014.
2. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. liepos 8 d. nutarimas. *Valstybės žinios.* 2005. Nr. 87-3274.
3. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. rugsėjo 21 d. nutarimas. *Valstybės žinios.* 2006. Nr. 102-3957.
4. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 15 d. nutarimas. *Valstybės žinios.* 2007. Nr. 54-2097.
5. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1997 m. gegužės 6 d. nutarimas. *Valstybės žinios.* 1997. Nr. 40- 977.
6. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismas 2001 m. vasario 22 d. nutarimas. *Valstybės žinios.* 2001. Nr. 18-561.
7. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 14 d. nutarimas. *Valstybės žinios.* 2006. Nr. 30-1050.
8. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo 2011 m. kovo 8 d. sprendimas byloje Nr. C-240. http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62009CJ0240:LT:HT

ML. Prisijungta 2013 m. lapkričio 4 d.

9. Konvencija dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkos klausimais. *Valstybės žinios.* 2009. Nr. 8-273.
10. Lietuvos Respublikos įstatymas dėl Konvencijos dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais ratifikavimo. *Valstybės žinios.* 2001. Nr. 73-2565.
11. Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo pakeitimo įstatymas. *Valstybės žinios.* 2013. Nr.76-3824.
12. Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros įstatymas. *Valstybės žinios.* 2013. Nr. 76-3848.
13. Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymas. *Valstybės žinios.* 1994. Nr.81-1514.
14. Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas. *Valstybės žinios.* 1999. Nr.13-308.
15. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2011 m. rugpjūčio 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS^{492}-576/2011.
16. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2009 m. gruodžio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A^{146}-1292/2009.
17. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2010 m. kovo 29 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A^{662}-639/2010.
18. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2008 m. liepos 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A^{146}-335/2008.
19. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2010 m. gruodžio 9 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A^{556}-393/2010.
20. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2009 m. vasario 12 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A^{822}-65/2009.
21. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2013 m. spalio 21 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A^{442} -1721/2013.
22. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2007 m. lapkričio 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A^{17}-742/2007).
23. Yamamoto, H. *L'intérêt général en droit constitutionnel japonais*// L'intérêt General au Japon et en France. Paris: Dalloz, 2008, p. 105-130.
24. Massot, J. *L'intérêt général en droit constitutionnel français*// L'intérêt General au Japon et en France. Paris: Dalloz, 2008, p. 157-168.
25. Merland, G. L'intérêt général dans la jurisprudence du Conseil constitutionnel. Paris: L.G.D.J, 2004.
26. Monkevičius, E. *Viešojo intereso gynimo problema aplinkosaugos ginčuose.* Socialinių mokslų studijos, 2009 Nr. 1(1), p. 37-50.
27. Raižys, D., Urbonas, D. *La défense de l'intérêt général au sein de la juridiction administrative lituanienne*// Est Europa: Revue d'études politiques et constitutionnelles (faculté pluridisciplinaire de Bayonne, Université de Pau et des Pays de l'Adour, Centre de Recherche et de Documentation Européennes). Clermont-Ferrand: Diazo. №1 (2012), p. 143-167.
28. Trumpulis, U. *Viešojo intereso kategorija administracinėje teisėje*: daktaro disertacija. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2011.

ISSN 2029–1701 (print)
ISSN 2335–2035 (online)

Mokslinių straipsnių rinkinys
VISUOMENĖS SAUGUMAS IR VIEŠOJI TVARKA
PUBLIC SECURITY AND PUBLIC ORDER
2013 (10) Scientific articles

PROTECTION OF PUBLIC INTEREST IN TERRITORIAL PLANNING: PERSPECTIVE TENDENCIES

Dainius Raižys
Mykolas Romeris University

S u m m a r y

The article analyzes issues of legal regulation relating to the protection of public interest in territorial planning. Primarily, the concept of public interest established by the Law on Territorial Planning is examined, being a significant element of the judicial protection of the latter interest. The definition of public interest in territorial planning is based on provisions of the jurisprudence of the Constitutional Court of the Republic of Lithuania and the Supreme Administrative Court of Lithuania.

Entities competent to defend public interest in territorial planning are identified. Through the application of the method of systematic analysis, legislation governing territorial planning process and legislation establishing procedures for examining administrative cases are explored. Based on the findings of this analysis, the boundaries of competence of entities having the right to defend public interest are defined.

The article focuses on the analysis of legal regulation establishing the rights of the public concerned in the field of defence of public interest. Instances when the public concerned has the right to apply to the court for the protection of public interest in territorial planning are given. Based on the analysis of the of the jurisprudence of the Court of Justice of the European Union and the Supreme Administrative Court of Lithuania, an evaluation is given, whether the national legal regulation, establishing the right for the public concerned to defend public interest, is in conformity with the aims formulated by the Aarhus Convention.

Based on the summary of findings of this analysis, a conclusion is made that the legal regulation of the process of territorial planning ascertains sufficient legal guarantees for the effective protection of public interest.

Keywords: public interest, territorial planning, administrative procedure.

Dainius Raižys, Lietuvos Vyriausiasis Administracinis Teismas, teisėjas; Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo fakulteto Teisės katedros docentas. Mokslinių tyrimų kryptys: administracinių bylų procesas, viešojo intereso gynimas administraciniame procese.

Dainius Raižys, the Supreme Administrative Court of Lithuania, judge; Mykolas Romeris University, Faculty of Public Security, Department of Law, associated Professor. Research interests: procedure of administrative cases, public interest defence in administrative procedure.